

Négy szerep: 1. A Sasfiók. 2. Szép Ernő »Május«-ának Szvobodája, 3. Strindberg »Mámor«-ának festője és 4. Villon »Testamentum«-ának költő maszkja

GELLÉRT LAJOS:

BOLDOG VAGYOK, HOGY MEGÉRTEM AZ EMBER TÖRTÉNETÉNEK LEGNAGYOBB FORDULÓPONTJÁT...

A Magyar Színház színpadán még a Csodabár kulisszái láthatók, színes szerpentinszalagok lógnak a mennyezetről, de az előtérben már „igazi színházat” játszanak. *Both Béla* a rendezői asztal mögül irányítja „*A csendháborító*” próbáit s a színészek játéka keresztül lassan formálódik a darab képe. A csodabári közjáték után újból író szavait tolmácsolják a színpadon.

A kulisszák mögött beszélgetek Gellért Lajossal, színjátszásunk egyik legegényibb művészeivel, aki a darabban az uzorás szerepét kelti életre döbbenetes hűséggel. Utóljára a *Harc* című antiszemita szennylapban találkoztam fényképével, ahol a nemrég felújított Timosa főszereplőjeként pellengéreztek ki. Ismeretes, hogy a darab reprize körül valóságos kultúrbotrány kerekedett, a Timosa ügyében a demokratikus Magyarország sajtója is marasztaló ítéletet hozott. Gellért a következőket mondja:

— Ma sem értem azokat a minősíthetetlen hangú támadásokat, melyek a darab felújításával kapcsolatban értek. Lehet, hogy a Timosa ezúttal szerencsétlen időpontban került színre, Isten látja lelkem, nem én szorgalmaztam színrehozatalát. Mindez azonban nem indokolja a becstelenséért határán mozgó „kritikák” és gyanúsítások áradatát. Több évtizedes színészi és írói működésem, művészi és emberi magatartásom talán elég biztosíték arra, hogy a „reakció” vádjá velem szemben enyhén

szólva, tájékozatlanságra vall. Ma már az ügyet részemről lezártnak tekintem, csak érdekességként említem meg, hogy a legválságosabb időben a Timosa mentette meg az életemet. Az ostrom utolsó napjaiban nyilasok razziázták végig a pincét, ahol tartózkodtam. Az egyik faggatni kezdett, ki vagyok, mi vagyok. Megmutattam arcképes színészigazolványomat, mire a homlokára csapott: *Maga valami zsidó darabban játszott a Bethlen-téren!* — Elkészültem a legrosszabbra, de a nyilasnak hihetetlenül imponált, hogy általa ismert, eleven színésszel került össze, még hozzá szűkebb hazájából, a Csikágóból. Nem vitt magával, sőt megígérte, hogy „vigyáz majd ránk”.

Megkérdelem, hasznát vette-e bujdosása alatt színészi képességeinek?

— Nem. Az állandó zaklatás okozta rettegés sokkal inkább kimerített, semhogy *megjátszhatam volna* a védekezésnek ezt a módját. Magánéletemet különben is mindig szigorúan elválasztottam a színpadtól, soha nem éltem és főleg nem éltem vissza azzal, hogy színész vagyok. De, ismétlem, háromhónapos internáltságom élményei felőrölték minden energiámat.

— Hogyan sikerült átvergődni a nehéz napokon? — kérdelem. Gellért nagyon komolyan és megindultan válaszol.

— Hogy élek, vagyok és dolgozom, azt a feleségemnek köszönhetem. Amilyen kitűnő

művész, olyan remek embernek és társnak is. Ő mentett meg a biztos elhurcolástól, ő állított talpra és tartotta bennem a lelket az utolsó percig.

Feltartóztathatatlan és őszinte lelkesedéssel beszél *Ürmösy Anikóról* és osztom csodálkozását, hogy ez a széles skálájú, legszebben beszélő és a kritikák által minduntalan felfedezett drámai színésznőnk a szerződtetéseknek mennyire elkerülte a direktorok figyelmét.

Az ügyelő int és Gellért a színpadra megy. Pillanatok alatt sánta, púpos gnómmá alakul át, a próba egyszerre színt és érdekességet kap. Két jelenés közt folytatjuk az interjút.

— Boldog vagyok, — mondja Gellért — hogy megértem az ember történetének legnagyobb fordulópontját. Nem kétséges, hogy az új világ merőben más lesz, mint a régi volt. Ma a színésznek egy kötelessége lehet: beállni a nagy orkeszterbe, amely az emberi és szociális haladás hatalmas szimfóniáját zengi. Külön örömmöm, hogy olyan színháznak a tagja vagyok, amely hivatását teljes mértékben tudja és követi.

— Valamit a darabról...

— *A csendháborító* mese felnőttek számára. Mély és mindig időszerű igazságok gyözedelmeskednek Nazredin Hodzsa, a szegények gáncsnélküli lovagjának kalandjaiban. Megyőződésem, hogy a darabnak átütő sikere lesz...

Irodalomra terelődik a szó. Gellértnek több finomhangú életrajz-regénye és sikeres színdarabja szerepelt a közönség előtt.

— Barabás Tiborral, a Cserépfalvi-könyvkiadó fiatal lektorával dolgozom egy színdarabon. Egyelőre azonban a játék az, ami legjobban leköti. Számomra az írás, a rajz magasabbrendű szórakozás, a színpad azonban hivatás. Ha végigtekintek eseményekben, sikerekben és nehézségekben gazdag pályámon, nyugodt lelkiismerettel lezűrhetem a tanulságot: ha még egyszer születnék, újból színész szeretnék lenni...

Darvas Szilárd

Alsó képek: Egy régi filmszkekes főszerepében. A »Holnap reggel« főszerepében